

ה מ א ס ף

לשנת ה תקס"ט

תקופה שלישית

ס
ף
ein
—
1
2
5
bare
nur
Spr
dem
welch
Weis
für u
fang
gew
gebrä

חֲבִי כְּמַעַם רִנֵּעַ עַד יַעֲבֹר זַעַם
וּשְׁפוּט בְּנֶחֱת הַטּוֹב וְהַיָּפִי
וְאֵל תִּבְהַל לַתַּת שְׁמִיךְ דָּפִי
כִּי אִישׁ אִישׁ לָפִי חֲבוּ יִטְעֵם טַעַם *

המאסף

חורש ניסן ה'תקס"ט

א

שירים

האביב

חֲמִידַת הָעֵתוֹת הַרִימָה בְּעַמִּיָּה
גִּיל תַעֲמוֹף אֲדָמָה תַתְּחַדֵּשׁ נְעוּרֶיהָ
עֲרִשָּׁה יָצַע רַקֻּמַּת דָּשָׁא וְפֶרֶחַ
יַעֲלוּץ הַשָּׂדֶה יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר
חֶלֶף חֶלֶף הַסֶּתִיז יָדוֹם הַסֶּעַר
שָׁלֵג וּכְמוֹר אֵין אִפֶּס הַקֶּרֶחַ •

[ק פ]

כלו ענני אפל שואה ואמש
נשיאים עברו בפינה תורה השמש
בהיר בשחקים מהרו פני רקיע
עלו כל לב חדרה על פני כל חדר
מרפא יריון שמחה תולד
בנה רננים געלסה רנה תשמיע •

נחלי מים באבן התחבאו
ישוכו לאיתנם דכים ישאו
והמית גלם תשמח ומן ונער
נצנים נראו דודאים פרחו
רטיב ממי נחל ישנא כל אחו
חציר לבהמה מתיח לחיתו יער •

דשאו הררי אלה עסים ימימו
ינובון עצי שדה צמרתם יניפו
משד ארץ ינקו ומטל שמים
ערו ישיני סתו שפוני חול יקיצו
עיניהם נפתחו מחרפם יציצו
מרוח צח ונעים ישאפו חיים •

חדשו

נ קפא ז

חֲדָשׁוֹ נִרְאֹת הַבְּרִיאָה חֲדָשׁוֹ

יְהִי מִיּוֹן יִצְרִיָּה תוֹדָה יִרְחָשׁוֹ

וּמַהֲמוֹנִם פֶּחַד אֱלֹהִים בְּאַתְנִי

אֶתְבוֹנֵן בְּמֹו לְפִלָּאִם אֲשֶׁתוּמָּתָה

יִמִּין אֲדָנִי אֶרְאֶה יִמִּין אֲדָנִי רוֹטְמָה

וּמִבְּחַר כָּל יִצְוִירִים נַפְשִׁי שְׂמַתְנִי •

אִם בְּגוֹי אֲנוּשׁ אֲנִי אֶךְ רָמָה וְתוֹלַעַת

הֵלֵא רוּחַ שְׁמִתָּ בִּי לְחָשׁוֹב וְלִדְרֹעַת

וּלְסַפֵּר אֱלֹהִים כָּל מַלְאָכוֹתֶיךָ

כָּל־אֵיךְ אֶרְאֶה וְנַפְשִׁי עֹז דַּרְכָּתָה

כֶּךָ דְּבַקָּה תָּמִיד אַחֲרֶיךָ נִמְשָׁכָת

כִּי אִין כְּמוֹךָ אֲדָנִי אִין כְּלָתְךָ

אִיצֵק אוֹיְעֶרְבֹאךָ :

רגשות הנפש

אלהים • מה רוממת גרלת
מה רבו מעשיך פעלת •
אם עין בשר לא תראה
הלא מלא כל ארץ בבורה •

כי אשקיפה על פני האדמה
פה עש וזחל ורמה שמה
קמנה עד להפליא אראה
פה נמלה אנרה מאכליה •

שם עצי היער גבוהים ורמים
פה עצי פרי נחמדים ונעימים
שם תבואות שדי צמחו
פה פרי גן יגדלו יפרחו •

[קפג]

אֶתְפֹּלֵא בִּי אֲרֹאֶה הַמַּיִם
אֶתְמַה בִּי אֶבִּיט שָׁמַיִם
סֵפֶר צִבְאֶיךָ מִי יוּכַל ?
הַגֵּד תִּבְאֲרֶתְךָ הָאוּכַל ? —

נִפְשִׁי ! מַה תִּשְׁתַּוְּחֶחֱי וְתִחְפָּצִי ?
לְעֵלוֹת רוּם שֶׁחֶק מַה תֵּאֵיֶצִי ?
רְדִי ! שְׁכֹן עוֹר כְּמִשְׁכַּן הָעֶפֶר
שְׁבִי בֵּית כֹּלָא יָמִים מִסֵּפֶר

הַחֲרִישִׁי ! דְּמִי נָא וְהִכְלִיגֵה
שְׂאִי צָרָה וְצִיָּקָה אֲבָל וְתוֹנֵה
מִהָרָה יִנְתְּקוּ הַחֲבָלִים
וְחִפְשִׁי תִצָּאִי מֵעֶמֶק הַבָּלִים

שָׁמָּה בָּעַל שְׁדֵי תִשְׁתַּעֲשְׂעִי
וּבְנִעִימוֹת נִצַּח תִּשְׁבְּעִי
קוֹי ! הוֹחִילִי ! זֹאת נִחְמָתְךָ
הַתִּקְוָה עֲדָה עַל שְׁאֲרֵיתְךָ —

הירש ברייח סוואלמש •

[קפר]

ב

מכתבים

— א כ"ה ניסן תקס"ט לפ"ק .

אל בעלי אספות חברת אוהבי לשון עברית וכו' .

גם בעת חרעש הארץ , תמוננה הרים והגבעות , ועמודי
 תבל יתכלאון ; עת מגור מסביר , שח כל עין , נחב
 הלב , ונקה כל רוח מכעס אויב , מכני חמת לוחש , עוד
 קמו ותתעוררנה נפשות חכמים , ואין מעגור לרוחם מהגות
 בתבונה ולהחיות בה ; עוד נעת יתהלכו לתור בארצות חכמה
 ושמע , מבלי יאחד לב מהשגרים והיגומוס תחמס ירצו בני
 חלד , מבלי יבהה רוחם מקול נאחשים ומדוכאים בכל קלור
 ארץ ישמע . הן לס' משפטי ארץ , לו העוז והתעלמות
 לחיות ולרפאות שבר תבל ארצו , הוא יך ויחבשנו , בתנרת
 ידו יסר יסרנו , וכאז את בנו ירצנו , עת כי יבא מועד חוון
 לכל יושבי חלד . ולנני אדם שחומי עין וקלרי יד טוב לשבת
 דוד ולדוס ולהתחולל לו , ולגולל עליו דרכמו , כי הוא
 האלהים לבדו יודע מה טוב לנו , לו מלוקי תבל , ומעשבותיו
 יתהפך כל . ועתה חנרת נבונים ! אם כה מעשבותיכם ,
 למה זה יתכלא לב איש , אם מתוך רעס הזמן ושאוץ מהושת
 מלחמה קול שאננים תתנו , ובלב שלו ונעת החילוסם מלאכה
 רבה ויקרה כואח , להרים קרן שפת עגור הנודע ושפיל
 גם נעמתי מחכה והשקע ? הנה נעגור קול רנהכם בקרב
 מחנה ישראל , בשלחכם מכתב בשורה להודיע מלאכת המאסף
 החדש , מי זה האמין לשמועה כי תלליחו נעמטיכם ותחוקכם
 יריכם לבצע זאת המעשה נעת לרב ועבודה כואח ? רבים
 שומרים

[קפה]

אומרים נושא / אפס כל חקוב ותחלת להרים מפלה כלשון
 כושר / כי העשיקה השפילה לרדת / ואין קונס • —
 אך אשר לא קוינוהו מלאנוהו / ראינוהו / נפלאה היא
 בעינינו ! • כמעט חלפו עברו זה ירחים ^{שנים} / והנה
 מחברת הראשונה ממכתבי המאסף לנגד עינינו / וימים לא
 נביר אחריהם מהר חיש באה גם מחברת השניה • ואחס
 לאוני כל הנדקס כי רבו גם רבו העם המתאווים / אשר חתמו
 ידיהם לקחת ספרכם במחיר מדי תקופה בתקופה • אין
 זה כי אם אות חוקה ונעושה / כי לא אלמן ישראל מזרי
 לב / עוד לב רבים מאחינו יחפון בתבונה / ושפת חכמתם
 לשון עברית היקרה עודנה סגולה ואהבה בעיניהם /
 וקשורה בנפשותם •

ולי מה יקרה / רפי ואהבי ! המלאכה אשר לה שמתם
 מבמת פניכם / הנה תאמינו אף אם לא חגידה • כי מלא
 רבות בשנים אך זאת שאלתי אותה חבקש לראות נלני לשוננו
 הקדושה פורחים ועולים לגמול פרי תבונה / ולהכנס שרש
 פרה חכמה ומוסר על תלמי לב נעדי בני עמנו • על כן
 מרהבכם בנפשי עוו / ואת רוחי אמצתם בפעל כפכם אשר
 החילוקם / כי נמלאו מאווי / ואשר ספכתי יאחזי •

אמנם לחוות לכם דעתי אודות מערכת מכתביכם
 ונעצור העניינים אשר בשו בחרתם לשומם במאסף / שאוני
 אנשי מדע ! אם כלני כן אגיד לכם באחת ותמים / אשר
 ישרה ואשר לא ישרה בעיני • ידעתי ענות לבצכם / כי לא
 תקצבו על דבר אחת / כי אך האמת תבקשו ולדק תחפצו /
 ושומע לעלם יחכם / למען דעת להיעז ולתקן • ומה גם
 הלא אחס לבדכם כגד כדקונוי לשאול ממני ענה לכביר
 לכם את אשר בלכני / ועתה שמעוני ודעו לכם •

היעצתם לעשות באשר אספתם אחרי שיר ומליצה
 בעיני מוסר ודברים נשגבים / יקרים לנפש ועדן לרוח •
 סן הנה עדי תפארת לשוננו הנחמדה / והיא תללה לה מכל /
 בעצור חוקק עליה ונעימות וקולר מנעמיה • זה דרך שיר
 דרכו

דרכו בקדש להקיץ לבות נרדמים, לתת פוגג לנפשות ולעורר
 הרגשות נכבדות ומהם אל ב"ה, ומשוקה לטוב ולחשיפה.
 זה חלק מלאכת שיר מתת עליון ממעל, וכל בו לה אומר
 לכל חסרתי עטם ולב להרגיש, כאשר האריכו יודעי מלאכה
 הואת ומכירים נועם דרכיה, ושפת יתר תהי להאריך בה עתה.
 ומה לי לפאר אחריכם, ולהלל המתהלל מאליו?
 היעצתם מאור באשר תשימו עין על מקומות הקשים בספרי
 חנ"ך הקדושים, אשר עוונם סתומים וסתומים, ומתקרו
 לרדת אל עומק כונתם ע"י עיון ומקירה בשרשי הלשון וע"י
 דרישה וחפז בספרי קולות קדש, והושפתם עונה בהעמקה
 אשכנזים אשר תלמידו לנאור כל פסוק ופסוק, להמתיק
 הענין ולהוסיף לקח ולבארם באר היטב. על אלה פאר
 וכבוד יעשרוכם כל קורא משכיל אהב לחקור אחר מחנך
 לשוננו הקדושה, ושכרכם כפלים, נראשון כי תוהו לאור
 בינה דברי פי קדושים הראשונים ומפיקו דעת עומק מחשבותם
 ותוכחת מוסריהם, ושנית באשר תרחיבו הלשון ע"י ביאור
 שורש כל מלה לפי הוראותיה היסודיות והמוטאלות. הן
 כזאת רלויה לאלהים ולאנשים האוהבים כל דברי מדע אשר
 נבעו מפי קדושי קדש. אך גם בזה הזהירו לבלתי תקבלו
 במכתביכם פרושים ובאורים החזקים מדרך אמת, כי האמת
 יקר מכל, ולא נאזה לתת אמרים בפי חבמי קדש אשר לא
 חשבו המה בזה.

אמנם בעניני חכמות וידיעות השמוסיות והטבעיות,
 אשר גם לכן שמתם מקום במכתבי מאשפכם, חנוני אחס
 משכילי עט! אם כלבני חניד, כי לא כן עמדי, ולא
 מהשנותי מחשבותיכם בדבר הזה. נראשון לקחתם לכם
 ספרים שלמים חדשים מידי מחנריהם ותפתיקום אחת אחת,
 פרק ופרק במחברת בפני עצמה, ולפעמים תפסיקו באותו
 פרק מקורר המקום, ותנתחמוהו לנחמים, ולא יכין לעשות
 כן. כי מה יאמר הקורא, אף אם דעתו ללמוד אותה החכמה
 ממאסף, אם יוחיל רביע שנה בין פרק לפרק, או בין
 בלכה

הלכה להלכה באותו פרק ? הלא נבול יבול / ומרוח גדול
 אשר בין הדברים ישבה אשר למד בתחלה / והיו לאחדים
 בידו . הלא אם יש בלבבכם להרחיב החכמה ולהאדירה /
 טוב טוב לכם להשתדל להוציא לאור ספרים כאלה כל אחד
 במחברת בפני עצמה ולספיקם בישראל (ז) . שנית הלא
 ידעתי גם שמעתי באוני / כי רבים מחתומי המאסף לא
 ינקשו בתוכו חכמות הטבעיות והשמושיות (כי כאלה ילמדו
 מספרים המיוחדים להן) / ועוד רבים אשר מנע אליהם
 מאתם הזמן והחפץ לרדת לעמקי פידיעות / וכלם חפזים
 אך עיני מוסר המושכים את הלב / או שאר דברים נעימים
 המשובבים את הנפש ומנחמים את הרוח / ואליהם תשוקתם
 בעמקי מנוחה והשקט נימי שנת ומועד / וזה ינחמם
 ממעשיהם ומעלונן ידיהם . לכן מורי ורבותי ! אם תתם לו
 שמעוני / אינכם ויהי אליהם עומס / הרבו במגותיכם
 דברי מוסר השכל ללמד את העם דעות ישרות ומדות טובות
 והנהגות נכונות במליצות נעימות ובזמנות לשון כאשר יש לא
 ידכם . ואם מעט לכם ותוסיפו קורות עמנו וקורות הזמן
 ותולדות חכמים ואנשים ידועים ומופארים ודברים המניעים
 לתועלת כלל עמנו / ובהנהיך את יקרה ה' לפניכם חיה
 חרושים

(ז) טובה תוכחת מגולה מאהבה מסתרת ; ואף אמנם כי
 רבים גם שונים היועלים / זה אומר כה וזה אומר כה /
 זה יאהב אשר זה ירחק / עד בלתי אפשר לעשות רצון כלם /
 כאשר בעירונו במבוא למאסף / בכל זאת נסיר למשמעת החכם
 הכותב הזה / אשר דבריו שקולים בעלם יושר וזדק / ואשר עזתו
 שאלנו / ונשוב מדרך זה להעתיק שלשה הספרים (אשר זכרנו
 במחברת הראשונה למאסף תקס"ט / עמוד י"א) אחת אחת /
 אמנם נשתדל להוציאם בפני עצמם / אם יקרה ה' לפנינו מתעסק
 אחד אשר יוציאם לאור על הוצאותיו / כאשר קוינו אחרי אשר
 כבר כתבנו על אודותם אל חיה מדפיסים .
 דברי המאספים .

חדשים והמלאות נחתם מהדיעות / העתיקוהו בקלור במכתב /
 והי זה לבחירי עם היודעים וננוי דבר . ואם כה תעשו
 וכלתם עמוד / ועל מקומכם תבואו בשלום / ויהי נועם ה'
 עליכם וכו' . כה דברי אלהים וריעכם המוקיר נפשותכם .
 מ — ל .

מכתב מן חננה חנוך לבער וכו' באמסטרערמס
 אל חננה אהבי לשון עברית בבערלין .

הן עשה ה' חדשות בארץ / כי הופיע ממרום קדשו
 על זרע ישראל ענדו / ויאמר : אלך עמי המה / אשובה
 וארחמם . כי הטע לבני מלכי ארץ לבלתי הנדל ביניהם
 ובין הנלתי — יבדילם לאמר : הלא אב אחד לכלנו / אל
 אחד נראנו / לכן חקה אחת לכל ילודי אשה / ונעבור באמונה
 ועבודה האל לא יובדל בין איש לאיש . על זה עלו לבנו /
 על אלה אורו פנינו / וקרננו רמה . — אמנם מי לא
 ידע / כי דהתפך גורל היהודים לטוב להם / עליהם גם
 לתקן את אשר התעומו מלכנים / לסבות עול הנלות ? אשר
 אז החזיקו בתורה ה' לבדה / ומאלו מנוח / ולחכמות
 וידיעות ולמלאכת חרש וחושב / אשר לא יכלו להועיל /
 כנו עורף . אף לא רצו ללמוד כראוי את לשון הארץ אשר
 גלו שמה / יען כי המסחר לבד נשאר להחיות את נפשם /
 וכל כן לא למדו מלשונות העמים כי אם כפי הצורך למחיתם .
 וספי שפסם מעורבת מכל הלשונות יחד / ומנוסות ודרך
 ארץ לא ידעו וזלתי מעט לא כדיר . — ובהיות כי ראש
 ראיו חמד ה' אשר הפליא עלינו / וכי יאות לנו שחננו
 דנינו בדרך טוב ומועיל / ננדל מדרך החנוך הנהוג עד כה /
 למען לא יהיו למשא בקרב הארץ כי יבדלו / אלא יהיו
 לחברה האנושים לפאר לבנו ולתפארת / גם ראיו נמר

[קפ"ב]

נפש / כי נרבו ארצות אירופא כבר החלו בני ישראל לעמוד
עלם לחקן את המעוות / ופה אין דורש ואין מבקש . —
ויער ה' את רוחו ונקיס את חברתו ואת כבודו מנחם
מקם"ע לפ"ק . ואלה שמות המיסדים :

רבי יעקב חיים מינדים דיאמולה
האחים ר' משה ור' יעקב בהן בלאינפאנטי
ר' הירש זאממרהויען
ואני החתום למטה .

וקראנוהו בשם הנוכח בראש המכתב . והנה מגמת
מינוי תראו בספר בכורי חנוך (א) אשר אנחנו שולחים ליכס
בזה / ובפרט בשקי ההקדמות . — אחרי כן הנדלנו והוספנו
את החברה / ויש לנו כעת שלש מיני ספרים

(א) עוסקים (Effectif) שהעטיגע איטגלידער)
אשר ימועדו תמיד יחד במקום הועד / וגם עמלים
בנתיבם / ככל אשר יושק עליהם .

(ב) מחזיקים (Titulair) טיטוליר איטגלידער)
אשר אינם עושים מאומה / רק עמלים מחיר קלוב
בכל

(א) הספר בכורי חנוך הוא שלמו לנו בעלי חברת חנוך לנער
וכו' , ונכבדנו בו . והוא כולל חיזה דוגמאות , חיזה
הדרך לחבר ספרי חנוך וראשית לחודים לנערים רכים
בבואם לבית הספר , וחומר בלשון עברית (כתובה באותיות
מקודשות למען כבוד הקריאה) והולללכדית , וכלזה לו שתי
הקדמות / אחת עברית ואחת הולללכדית . ולמען הטוב והמועיל
הינא מההקדמה העברית כעתיקם במקום אשר אי"ה / למען
יקראו אותה גם המה אשר לא יבוא ספר בכורי חנוך הכ"ל
לידם . ומי יתן וישימו כל בני ישראל גם בארצות אחרות את
לכם על דברי ההקדמה הזאת , כי ישרו וכי כנים המה .
ד"ה .

בכל שנה / ונעבור זה יומן להם כל אשר תוסיף
החברה לאור .

ג) בכבדים (Honoraire, עהרן-אייטג'ידר) / הם
לא ישלמו מאומה / ובוה אנחנו מכבדים כל המעיב
לחברתנו בדבר גלוי לעין כל אשר יועיל לנו .

והנה כעת לא נוכל לדבר יותר מהדברים אשר חנו עמלים
בם עתה / וזלתי שנימים לא כנירים תלא לאור העתקת
חמשת חומשי תורה עם ההפטרות וחמשת המגלות / הכל
בהסכמת שרי הקאנגיסטאריזם ונמלוחס .

פה אמטערערדאס נאחד עשר לחודש השלישי הקקס"ט ליזירה .

בשם החברה הנ"ל משה לעמאנס .

מכתב אל החכם ר' שלום כהן .

נמאסף תקס"ט דף קמ"ו ערכת דברי תוכחות לנגדי וו"ל .

„וולי אני הצעיר נראה / בלי להכריע בין דברי גדולי
המפרשים הקדמונים ובין דברי החכם הכותב אשר לפנינו
(אף אם נניח דעתו החדשה והיפה במלת אי לחננה
משרש אוה / כמו כי בפסוק כי תחת יופי / ורי
בפסוק אף ברי יעריח עב) / שנכל זאת נוח לנו לאמר /
שאלת אי נקי יולאה מן הכלל / ופירושה אין נקי /
כדעת רוב המפרשים / ובאור הפסוק הוא : יאלט
(הק"נה את) אי נקי ונמלט (האין נקי) כבוד כפיך
(מוכות ובר כפים של חיוב) . ועל שאלת החכם
פתרוני לאמר : למה לא מלטו רעי חיוב הדיקים
בעיניהם את האזי נקי חיוב ? נוכל לשונ : מי יגיד
לנו שהמה החזיקו את עצמם כדיקים ? אולי אמרת
זאת על שאר נדיקי עולם וכו' “ .

נעז

[קצא]

בעומ אני נך כי מרוב אהבת המפרשים אשר קדמוני כהנת
את אשר כהנת / וגם אנכי כאשר הייתי בימי חרפי עמלקי
ויגעתי למצוא טלה לתרופה במקום אשר כסלו המפרשים
בראשונים ; אמנם כעת אחר האמת לבד אני חרוף , אותו
אבקש , כאשר עשו גם המה / הלא הרד"ק ז"ל חלק
במקומות רבים על ראש המפרשים — ינון שמו לעד —
רש"י ז"ל , ועל הבוחן הגדול הראב"ע ז"ל . ועתה
אשיבך על ראשון ראשון .

א) האומר דבר זה ילא מן הכלל עליו להביא עד , אות
או מופת על דבריו , או לתקוע מדוע סר הפרט
הוא מכל פרטי הכלל , כמבואר בספרי המדע , כי יסרון
האדם הוא להביא פרטים רבים ושונים תחת כלל אחד . ואם
אמרתי מאמר אי נקי איננו עד נאמן , הלא בבאורי נחתי
השעס לבד זה , כי פרושי יודק גם אם הוראת אי נקי
כמו אין נקי , אם כן הפסוק אי נקי פוסח הוא על שתי
סעיפים ואיננו עד נאמן , אבל אחר שידענו כי אי הוא
משמע אזה אין לנו לחלוק אותו עם מלת אין , רק ענינו
כמו ללא כח , במקום לאיש אין לו כח ; זרוע לא עוז ,
במקום איש אשר לו זרוע לא עוז ; אני שלום , אני
חפירה ודומיהם , כדרך משלי משלים (נאך ארט דער
העהערן פאעזיע) .

ב) האומר אי הוא כמו אין , לא יאמר המלה אי יונאה
מן הכלל , רק יחליף ויפיר אי באין , כי אין
למלת אי הוראת אין .

ג) הזדיק הוא המגין הדור , כי הנוי גם זדיק יכרוג ?
וחמשה זדיקים ימלטו העיר — האף יספה זדיק
עם רשע ? אולם כאשר אמר אנדרסא חנינו כן הוא , וחלילה
חלילה לאל להחיות איש גולן ושופך דם למטען שאת פני
הזדיק — להטות משפט גבר צין לטוב ובין לרע נגד פני
עליון , כי אין לך רעה רבה מעוות הדין — ואם בכל עומ
הדין יש טוב לרשע הנלדק חנם , הלא על עולם הטוב הזה
אמר

אמר הנביא המקוּן : מפי עליון לא תלא הרעות והטוב .
 (ד) מה שאל אליפו מאיב — לשון אל ה' , להקפלה
 לו , להרחיק עולה מאהלו , ולשלם נדריו ; אמנם
 אם יעשה כל הדברים האלה לא יהי' כי אם מה שקראו חז"ל
 בינוני . ועתה השאלך : הבה יהיה איוב לאיש במקרט
 לשוננים ולמוידים ? ואם בינוני כזה לא היה ליפו בעיניו ?
 (ה) עד כה לא דבר אליפו כאיש אשר ארבות השמים
 נפתחו לו , מחוה שדי יחזה , ובחיונו גם דעת
 עליון ידע , ואיך ילא מכיו פתע פתאום כדבר הור הזה :
 אם יושיע ה' לאיש עניו לאיש אשר מר לו מר — כי גם
 העה שמי עינים הם — יהי' זה בעבור איוב אשר בלדקתו
 השיב את הנזילה אשר גזל , ושלם נדריו , ולא בחסדי ה' כי
 רבו , ובעבור עונו הגדול ? האמור יאמר דבר זה כזה האיש
 אשר שאל את איוב לאמר : "הראשון אדם ! חולד ולפני
 בנפות חוללת , הבטור אלוה תשמע" אל נא אהובי !
 לעפרים אשר קדמוני אני אומר : שאוני מורי ורבותי !
 לדקו דברי החכם הכראפעססאר וואלפסואהן ו"ל :
 "ארי הרוצ במהנבא" כן הוא .

(ו) סדרך כל איש ואיש אשר חננו יאמר לו דברים
 רעים והוא אינו רוצה להשיב לו מלים כגמולו ,
 להשפיל ראשו ועיניו . — את עיניו , כי ימאוס ברעבו ,
 ואת ראשו להסתיר פניו הוועפים . ועתה הגד נא לי ,
 מדוע לא ישפיל איוב ראשו ועיניו ? הכעז או כאכן היה ?
 ואם כדברי המפרשים כן הוא , איך לא נא במענה ליפו רמו
 מהשתנות פני איוב כאשר שמע דברים מרים ממם המרים ,
 ואשר עליהם אמר איוב במענה הנאה : גב היום מורי שחי
 כבדתי על אנחתי . הלא איש ממשיך משלים אתה וחוקי
 המושל חדע .

(ז) אם נכונים הם הדברים אשר אמרתי בתוספת נאור
 להפסוק : כי השפילו וכו' , אין מקום לפירוש
 המפרשים , ואם אינם נכונים יפול היסוד אשר עליו נבנית ,
 ויפרד

ויפרד חבל הכסף אשר בו נקשרים דברי חיוז ורעיו במקומות
 רבים, כאשר תראה אפס קהלו מבאורי אשר אני שולח לך
 בזה; גם יהי הספר הזה נפרץ מכל נדר, כי תמצא בו
 הנסתר לנוכח, הנוכח לנסתר, היחיד לרבים, ורבים ליחיד
 וכהנה רבות. ועתה אשאלך התכרות עץ הדעת הזה, את
 ספר חיוז, לשאת פני המפרשים בשני הפסוקים האלה? אל
 נא אהוני! רחם נא על שארית הנשאר לנו מקדמוני קדמונים,
 ספר ירחם ה' הוא, ספר ישר הוא, ספר משלי משלים
 הוא, דרוש לכל חפציו, ונעוץ אני אם החוקר ונומן הגדול
 אריסטוֹסִטֵלִס היוני קרא את הספר הזה בעיון היטב הוסיף לקח
 על לקחו אשר נתן בעניני המליצה. ועתה גדולה חטא
 הראש"ע ז"ל באמרו: „והקרונו אלי כי הוא ספר מתורגם
 על כן קשה בפרושו כדרך כל ספר מתורגם“ לא כן
 הדברים: חיוז ורעיו ידברו כאשר ידבר איש אל אחיו, את
 הידוע להם לא יפרעו עד תמו, רק בעיניהם ירמוזו,
 בראשם ובידיהם יניעו, וחברים יבין אותם. הלא כפה מלא
 אמר חיוז: אחבירה עליכם במלים ואניערה ער'יכם במו
 ראשי (ע"ז ד'). ואלפיו אמר: מה יקחד לנך וטרה
 ירוטון עיניך, דבר סן הדברים המסורים על לב חיוז
 ונכרים מן קריאות עיניו. ולא עוד בעל הספר הזה לא
 בחר במלים ובמאמרים הנעימים וקלים להבין למען יתענג
 וירוז קורא בו, כי אם במלים ונאמרים הנומנים עוון
 ותעלומות, עליהם יסתומם כל שומע אותם ושהי אוניו
 תזלינה לו, כמפלה למשה איש אלהים ודברי חזקוק הכביא,
 לכן היה נראה לראש"ע כי בלשון אחרת דבר. אמנם אם
 אותותי אות, ויסוד אשר הנחתי בשני הפסוקים נכון הוא
 אין נחלק משלי מן הספר הזה נפתל ועקש, רק יש בו
 שנוים משאר ספרי הקודש במאמרים, במלים, ולפעמים גם
 בנקודות המלים, כי נשתנה הלשון אחר מתן התורה. —
 אל נא אהוני, אל תשחת בשני הפסוקים את ספר היקר
 הזה.

[קצר]

הנה הולתי לדבר מספר איוב בכללו על כן אוסיף
 עוד : י'ט מן המבשרים אשר אמרו : הספר הזה הוא מקורנס /
 כי רבו גם רבו בו מלים מלשונות אחרות / אמנם שגגה היא •
 רבים מן המלים הם שפת כנען אשר לדעתם הם משפה
 זרה / דרך משל נחש בריח ודומיהם / והנשארית בלז מן
 ז' סבות : א) בעל הספר הזה כתב מדברים הנוגעים
 בחכמת החלכות והגיון על כן נחר במלים זרות שעלם העצם
 אשר נחר בהם המלך שלמה בספרו קבלת / ב) הספר
 הזה נכתב בימי קדמי קדמונים / בימים אשר לא היה עוד
 לענין אחד מלים שונות / על כן השפיק בעל הספר הזה
 במלים נכריות למלאות החסרון / ומתן לך משל על זה :
 בימי קדמי קדמונים השמש היה נקרא אור / ועלת שמש
 לא היתה עוד בלשון עברי / וגם נפרשה בראשונה מן הספר
 בראשית אשר היתה מקובלת ליחידי סגולה מימות חנוך
 הקדושים / ואשר נכתב משה מלה במלה כאשר היתה מקובלת
 (עיין בספר המפואר נתיבות השלום פרשה ז' פסוק ד')
 באה המלה אור במקום שמש / בפסוק ויאמר ה' יהי אור /
 כאשר יוכיח עליו פסוק הנא / ויהי ערב ויהי בקר יום אחד /
 כי אנו חיון לנו לכונן הדברים ממשמעם / אם חיון שמש חיון
 ערב ובקר יום אחד / רק הדבר ההוא היה כאשר אמרו חז"ל /
 ביום הראשון ברא ה' המאורות / וביום הרביעי חקנס וקלה
 אותם ברקיע השמים וחק עולם נתן להם • וכן בספר איוב
 בפסוק אם ראיתי אור כי יכל / ועוד בפסוקים אחרים
 השמש נקרא אור / על כן כאשר רצה בעל הספר הזה לאמר :
 האומר לשמש ולא יורח / לא היה יכול לכתוב : האומר לאור
 ולא יורח / כי מובנו יהי' / האומר לאור לא יהיה עוד / לכן
 נחר במלה זרה וכתב : האומר לחרם ולא יורח •

היה כשחק / שלום שחק ושלוש וברכה יהיה לך / ונכל
 אשר תפנה תשכיל ותלליח • דברידידך הכותב בלי לב ולב •

• פתרוני •

אלה

תוכחות מוסר השכל

אלה הדברים העתקתי מדברי הכנס האללער , אשר
כתב לאחד מתלמידיו , אשר החל לקרוא בספרי מבחישים
לאל ממעל , ויכתוב לו התחנן לו , לשעבדו במחשבותיו
פגשבות , וישלח לו דברי אפרייא המכחיש , והנה האללער
ענהו , וכה אמר :

לתלמידי כנפשי ! ראיתיך פוסח על שתי הסעיפים ,
ונדרשתי ממך לשעודך בידיעות אשר אשפתי לי בקראי ספרים
בחושני מחשבות עבור ענין האמונה והדת , ובהלתי כי נא
ליך ספר מאחד מקעניי שכל , וכה תדבר כאשר ידבר :
"לרדוף תענוגי קבל כנרא האדם , ללדיק ולרשע גורל
אחד , כל אחד יקחם באשר ימלאם , נשרנו נמשך ביין ,
הטבת נשים גורלנו , ולשחוק נאמר מהולל , וזאת חלק
האדם בעולמו , לאכול ולשתות ולשמוח , וזאת חורת
האומר האמתי גם בלי כבוד ואהבת זולתנו , והדקה לא
חסי' לנו למוקש , למנוע ממנו התענוגים האלה , אשר
מהם אנו חיים אך הפעם על האדמה , כי היא רק דבר
שפתיים , ולמחסור , להחסיר נפשותנו מעונה , וכי
ינחם איש על אשר עשה , לא יאמר בקרבנו ילין שופטו ,
אך יען שמענו מנעורנו , הכנו בשבט מוסר להאמין
דברים לא המה , ידמה גם עתה במחשבותינו כי נחמנו
ממעשנו , וזה האות כאשר שנינו ושלשנו או ירוח לנו .
אין אלהים בארץ , וכבר חקרו גדולי לב , כי אין חיים
כחיי הזמן , אשר בה אנו חיים , וזמי נירא , אם אין
שופטים נשמים ממעל ובארץ מתחת" .

ועתה בני אתוכח עמך ותרקך שאל ואגדון , אשר אתה

[קצו]

מקש בדרך הרע הוה אשר ינהג איש אשר אין אמון בו .
 ברוך ה' כי עוד אהנו חיים בין עם יודעים אלהי השמים ,
 ומלכינו ושרינו ירחים אפיו , ורלוח וננוב ונאוף ענוש יענשו .
 אך יש יבוא היום וילכו כולם בדרך המכחש הוה : דרור
 יקרא לכל איש ואשה , ולעמי הארץ יאמר חפשי אתם אין
 אלהים , ופתחם תהפך תהפך כחומר ^ל חוקם , כל אחד
 רק את עלמו יאהוב , כל אשר יחמוד יקח , איש יש לאל
 ידו : אחיו , בניו , אבותיו ואהביו , ורים המה בעיניו ,
 רעיון ביתו לא יסקוט , ואביו ואמו לא יכבד , חלה מחשבות
 אפרים , וחלה מחשבות כל בני אדם אשר ילכו לרגליו ,
 חבלי מהבה וידידות ליון יהיו , ואיש ואשה אך לזמן מעט
 יתאחדו , עד ימלא ^ל הוא אשה יפה ממנה , ויהי איש הדר
 עמנו , ויף נש בזמן נתאחדו , תחת אשה תקח את ורים ,
 בנים מעטים יולדו להם , כי כנר נודע , אשה מנואפת לא
 תלך כחשך ^ל איש , ויתמעטו משפחות האדמה , אב נתקו
 את באהותו יתלכדו , בן לא יכבד את , ועבד ארונגו . ומה
 תעשה האם בנים תוליד לפרוק המשא הכבד הוה מעל שכמה ,
 ולחדש ^ל האהבה כימי קדם ? הלא כנשי ראם אטעהו וכינוא ,
 חסן פרי בען למשיסת חיתו יער , כי תחנפס מהנה מבלי
 הניק את בנה , ואם יגדל נער אחד מבנים יולדו לדור אחרון
 אין לו תוחלת לאהבת אבותיו , וגם המה כורים בעיניו
 נחשבו , מדוע יול האב כסף מניסו להחיות נפש הנער , הלא
 במחיר הוה יוכל לשמות בניע היין . אן לזה אפרים ^ל כי
 ירחם אב על בנו ? ויגדל הנער לא ישמע עוד בקול אביו
 ובקול אמו , כי חוק הוא ממנו , ויקח נחוקה כסף הוריו ,
 לאכול ולשתות ולשק נשי אחיו , יחוק הנער ויהי לאיש ,
 ואביו יוקן ויחלש , מרוב התענוגים כי מהם קלוד חיים ,
 או יאחר יולא ירכו , מדוע יאכל הוא ובעטו תחסר , ומי
 ימנעו להוריד שאלה את מי שנתן לו חיים ? וכי יחלה איש ,
 מי ישא ויסגול באהבה עול מחלתו , פלגשו תעוננו כי חולה
 הוה , ונתקש ורים תחתיו , יהי כעיר ברא , מחלתו עליו

תגבר, יבוע בחליו ויושלך כנדר נתעב, איש את אחיו ישנא,
לא יסלח טעמא רעבו, סוד חזר יגלה, וולקו לא יושע.
וכי ירחם איש את בנו מאהבה הנעושה בלב האב, מי ירחם
יתום אבל אב, עני והלך ימות כבהמות בהרי אלף, ויושבי
קבל נמשלו כבהמות נדמו. אולי לא יתחתנו, אך ילך איש
באשר ימצא נערה, ושכב עמה, ולי יתחתנו, חיד יסבב איש
את אשתו, כי ישבענה וישנאה. איש את רעהו יונה, כי
בצע לו בהונאת ריע, ובו יוכל הרבות טענוניו, כאשר
יעשו בני נכר, בנים לא אמון בס, יונו איש את אחיו למלח
בתיבת טוב, וזאת תורת האדם. וכי יריבון אנשים, מי
ישפט בין איש ובין אחיו, וכי יפיו שופטים בארץ, חיד
יקרא שופט לא ידע משפט, לא ידע דרך, לא ידע אזהרה
כחמיהם אנשים המה בלי אמון, לא יפחדו לקול היושר והכבוד,
אך בתענוגי קבל ימצאו "אזרס", מדוע לא ישא פנים להצדיק
הרשע, כי ירבה שוחד. השנאה, והקנאה, יפרה בהם
מקטנותם, כל אי יאמר לי קבל ומלואה, מדוע תרעבנפשי,
בעת ישבע וולתי? בת תקום באמה, כלה נחמטה, האב
את בניו לא ידע, ותמלא הארץ רולחים, וגבור ירש ארץ.
על אם הדרך יעמדו דלת העם על דם עובדי דרך, המעירים
ארחותם, לבוא למחוז חפצם, לשנוע מזרור הכסף אשר
נידם, כספיהם יהיו לסינים, וסבליהם במים מהול, כי
לבצע כסף יארונו, להרבות טענוניהם, וממי יראו, הלא
אין אלהים בארץ. האדון יבקש מעבדו, לעבוד עבודתו
יבניד פולו, עד יקמו כחותיו, להטענו משאן ורועותיו,
והעבד לחאה יבקש, לבניב במסתרים, ומיל מלחמה כי יראו
כי חוקו ממלכס, מי ימנעם להכרית מלצנים. והמלך
יאלל לשנוע נפשו, כל טענוני קבל ירדוף כי לו תגבר
במדה מרובה, תחת שר הנבל יהי שר התענוג, תחת
יוטלי ארץ, סריסי המלך שומרי ספילגשים, תחת
שרים ושרות, שרים ושרות שדה ושדות,

[קצח]

ומי יעמיק שאלה להשחחות אל פני המלך , אותו
 יגבהו למעלה על גפי מרומי קרת , וכל רואי פני
 המלך , ילכו בדרכיו יבקשו טעמו , ויאכלו בשר אחיהם
 בשר עמי הארץ , וגם המה ימרדו במלכם , באמרים
 מי המלך כי נעבדנו , ואף כי נשבעו לו , אך השבועות
 למשחק יהיו בקרב העמים החכמים והיודעים כי אין אלהים
 בארץ , ועוד מעט יפול המלך נחרב בני עמו , כי מי לא
 יחמוד כספו וזהנו , גנות ופרדסים אשר נעו ? הגבורים
 אשר מסביב לו המה יכתירוהו , יסבנוהו¹ יושעוהו ,
 ויגילוהו מידי קמיו , ומי יגלוהו מידי הגבורים האלה , מידי
 שר הצבא האהוב , או מידי שר העיר ? מלכות רומי ופרס
 יעידון כי לא ישען המלך על חילו , אם עמו נהפך לאויב
 לו , כן יפול הדור הזה ברע , עוד מעט ואין אדם בארץ ,
 והאדמה תשאש שמה , אם ילך כל אדם בשרירות לבו ,
 לאכול ולשקות ולשמוח , למלא בויתו , ואם רעהו יעזוב ,
 ואל כועל ה' לא יבט , ומעשה ידיו לא יראה — לכן בני !
 מדברי אפרייא הארור שמור נפשך מאוד . ועתה בני הטוב ,
 בוא וראה האמונה האמתית , היא תלוה עלינו לאהוב יולד
 הכל ולאחינו כמונו , מה גדלה חכמתה , ומה מאוד כוננה
 אושר האמתית בבני אדם , לא לחיי הזמן לבד מעוקדה נפשו ,
 כי כעט תגלה בויתו , וישב העפר אל הארץ כשהי' , אך
 הרוח תשוב אל אלהים אשר נתנה , שמה תתעורר מויו כבוד
 אלוה אשר לא נוכל להבין בימי חייו , כי קצרה שכלנו , וכל
 בימים אשר אנחנו חיים על פני האדמה כולנו אחים בני אל
 חי , כיהודי כנוצרי כישמעאלי , וגם המקדשים לשמש ולירח ,
 וגם האומרים לעץ אבי אלה , לנול עץ יסבדו , וגם ההולכים
 בדרך אפרייא , ומכחישים לאל ממעל , גם המה אחינו קוועים
 בדרך , חלילה לנו מקלוק עליהם ולבער גם , אך מזוה עלינו
 לנהלם בנחת על דרך הישר לפקוח עינים עורות , ולהוציאם
 מחושך וללמות , ממקור מים חיים בזה , ילאו נחלי אשר
 וסלחה על כל יושבי תבל . זאת היא תורת האדם :

אהוב

אהוב בוראך , אהוב ריעך

אלה הדברים אשר יעשה אחס האדם ומי בהם .
ועתה נערוך ונדמה בני מאמינים לבנים לא אחון בהם , ככל
כלליהם ופרטיהם . כי יקח איש אשה ויתין "לאחדים , חבלי
אהבה וידידות יקשרו קשר אמין וחזק , יתלכדו ולא יתפרדו ,
האיש יא עול סבל להחיות נפשו ונפש אשתו ובניו , והיא
תשמע בקולו , ואחר צאתו תנח נפשה , יד ביד יתהלכו על
שונים ומל מחוים , עד יוקנו , ועוד לא תמה אהבהם ,
עוד יוכרו אהבת דודים מקדם . בניהם הקימו תשקם ערש
יבוא קלס מנוולים מנעוריהם באהבת האל ואהבת אבותם
בתוים נקווים המה להם מאת אביהם שנשמים לבדלם לחנוכס
ביראת השם , ויורצו בשמחה , ובדנה יקלרו פרי מעלליהם
מאף שפריס . בן יכבד חז ואס , יאהבם באהבה עזה ,
קין וחורף יענוד עבודתו , להחיותם לימי וקנה עת יתמו
בחסות , ואס יבוא האוזה ואביו ואמו נעדרו , אז הולך הוא
הלך ובכה עד תנחמהו — האמונה .

איש אמונים עבדו הוא אחיו , יתן לו כל מחסורו אשר
יחסר לו , יאהבהו , ירחמנהו , ויחננהו , וגם העבד יאהב
את אדוניו , ויתן נפשו תחת נפשו . כל אשר יעשו המאמינים
באמונה הם עושים , לא יזנו איש את אחיו ואח רעהב ,
מקנה וממכר יפריחו , אף כי ילך המאמין חדר בחדר
להחבא , ה' יראנו , ואיך יפעל מרמה , ויד על כס יד ,
תחוק עונותיו בספר לזכרון עולם .

ובשופט כי ישב לשפוט את העם , עין ההשגחה
תשגיח על כל מחשבותיו אס יצדיק את הצדיק וירשיע את
הרשע , אז משפט מעוקל מלפניו יא , ואיך יצדיק את
הרשע ומחויבה עיניו צרור הכסף לקח בידו , מחר בוא יומו
ויספכהו , ובמה ילעדק לפני שופט צדק , לכן לא ישא פנים
ולא יקח שחד . העלך יושב נטה על כסאו כל עמו
יאהבהו , כשמש יא בתקפו ובגבורתו , לחסם יושבי סבל ,
להדשיא

להדשיא בארץ דשא / ולהחיות כל יושביה / כן תחת שבע
מושל דריק תפרח התבונה / כי הוא מנן בעדה / חכמים
ימלאו לחם / בתי למוד / בתי כנסיות / בתי מרפא לנגעי
בני אדם / בתי יתומים ואלמנות יהיה בימים / כולם יאבהו
באהבה עוב ויתנו לו כתר מלכה / לכן בני שמור נפשך
מאוד / כי יש שכר לפעולת דריק / ואחרית רשעים נכרתה /
תאמין בה' יולדך ועושך והיה שלום .

צבי הירש בר"מ גלויגא *

למה יתאמרו פועלי און / למה יאמרו לנו הארץ : מה
טוב פעלו בה' ומה טוב יוכלון היטב : גם אם לכסף
נבנהו ומים עד ים ימשולו ברוחם לא משלו : העזקתם
ישמע אל השוכן עם שכל רוח ובנא זרה ומלוקה הנלם
יחסיון גוים : הלאו לשמים חנו רבינים לדבר סור מעל
אחלינו / להרב טוב אל נדך ולשן חיות אל תשחית בנו :
רק הרע הם יודעים טוב הארץ הם לוררים את האדם היושב
עליה : ימים מקדם יגידו לנו עלילות רועים אילים אכזר
רוב אשור ובבל עד להשחת בנה לבס על צור כשם
התקוממו וישראל אהב איבו : גם אל השיב להם במול חרפת
עולם נתן להם : כי זה"ה תהומות יכסויהו זה מת בחרב
בניו והי' בן בהמות שרי : כי רע אחרית עושי רשע כר
רשעים ידעך : כי תאמר מדוע רשעים נלחו שלו כל בוגדי
בגד : מתעלף בני האדם מעון יושב הארץ יסרם יוסר גוים
ביר העמים כמזהם וילו אכזרים לכסף ובידם שם מעט ועמו :
לא להם נתנה ארץ ונחלה אין להם בה : כי תשאל ולמי
הארץ ולמי כל מחמדיה שמעו ואגידה לכם :
לה' הארץ ומלוכה לו הרקיע ומלוא אוזרותיו לו
סימים וכל רומש בס : לו תבל ויושבי בה היבשה וכל אשר
עליה אדם ובהמה רמש ועוף הרים וגבעות וכל לחם
באדמה

האדמה : כי עוד הארץ בהו קול ה' על חמים הרבים יהי
 רקיע בחוף מימיכם ויקרה עליו חיו נמים ויהי מזנה גדול
 למראה : אך מתחת לרקיע עוד תהו עד בוא קול ה' שנית
 וילו על שארית המים הקוו אל מקום אחד כי תראה היבשה :
 או שם מדבר לעדן וחרבות לגנים וכרמים ויאמר לא תהו
 בראתיה לשנת יצאתי היבשה : בנו ערים לשנת צם והכינו
 האדמה למלאכתכם אל ייראו משטף מים רבים : כי על
 מקוה המים אשר קראתי ימים יסדתי תבל : גם על חוף ים
 בנו ערים משם למרחוק חיות ילכו ושמה מקווי ארץ
 ישונו : כי קראתי על מי הים לאמר זה מקומכם עד פה
 תבואו לא תשובון לכסות הארץ חול זה שמתי גבולכם ירימו
 גליכם ולא יעברוהו : אם נגערתי נסתם אל מקום יסדתי
 לכם לא תשאר תבל נחיתה ויושביה לא יחשרון מים כי על
 נהרות כוננתיה הכולכים על פני היבשה להשקות אדם וחיתו
 שדה : אשר ידו עשתה זאת לו הארץ ומלוואה לו תכל ויושבי
 צה הוא חונן מעונו לכל מאתו ברכת כל איש ועידו מהשלת
 כל מושל : כי ה' יר את האדם ויעטרהו כגדו והדר ויוציא
 מחליו מלכים וימשילם במעשה ידיו ויאמר לכם שמרו משפט
 ועשו צדקה בארץ :

אשריכם מושלים צדיקים אשריכם כל יראי ה' אתם
 תעלו אל הר ה' ונמקום קדשו תקומו : לקחת מפיו תורה
 ואת ארחותיו תלמדון : כי מי יעלה בהר ה' יקום במקום
 קדשו האם לוכד ערים ילכד בעונותיו האם אוסף כחול כסף
 ולרזרותיו במשמר יאסף לא באלה בחר ה' : אך נקי כפיס
 ובר לבב שומר ידו מעשות רע ולבו מחשוב עלי תועה אשר
 לא נשא לשוא נפשו לחפזות לא כן על אלהיו שוא על מלכותו
 ומשלתו : לא עשה לרעהו רעה ולא נשבע בעבור מרמה :
 הוא ישא ברכה מאת ה' ברכת שמים מעל ברכת תהום
 מתחת : ולדקדק ישא מאלהי ישעו כי דקדק משמים נשקף על
 איש אמת בארץ ימנהו חן ושכל עוב חכמה תבא בלבו ודעת
 לנפשו ינעם :

אל תנהלו ממראה עיניכם בראותכם את גאון פועלי און
ברוכים על סוסים כשרים בראותכם בון פועלי אדק
האולכים על הארץ כעבדים : כי אל מנה מספר לכבדים
ההמון הרב לא תראם עין ואשר לכלם שמוס יקרא ובנו אין
מבין מה המה : אף הוא נרא הדורות מראש מנה מספר
שנות דור ודור יודע מתי יכלה זעם ותבון תכל כל תמוע
ונשכח שובע המון זדים וזרת לדיקים לא תזכרנה עוד :
זרע אמת יעבדנו יספר לה' לדור : זה דור דורשי אלהים
יבקשו פניו יעקב : מקלה ארץ אליך יבואו אפים ארץ
ישחוו לך ובקול המון מונג יאמרו שמענו כי ה' עמכם גם
נחנו נעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב .

ב • שאטלענדר •

ד

רעיוני לילה

מושאלים מספרי יונג איש אנגליא *

(א)

מה נעמת תנומה ! זרי ותרופה לעינים , תעובי
את האומלל באבלו , וספרשי אנדוידך על גני ההלחה ;
סרחק בשלומיך על פפעי דודיך , נת עין לא ראתה דמע
הסענב בחליך .
אני שכנתי ואיסנה , ומדד שינתי ממזכות רעיוני —
אשריכם הישנים שנת עולמים ! השאננים בקבר , לא יבהלמו
חלומות ; ומי יודע אם גם שמה מחוינות יחתו ? —
ואיקץ ואעלה מתהום הדמיונות , ונפשי כאניה קטנה מגל
אל

אל בל שעה, בייתי כמשועות בחמת הסער נפלו, בקשתים,
אחותים • עתה אקומה ולא ארפנס • אחזק ואחליץ כח /
שאת זרות חדשות לבקרים, כי קצר היום ממכאובי, יעוף
באחוזי, ורעיוני חשכו שנעתים מאישון לילה •

(ב)

הציעה! הלילה (שחורה ונאווה) מכסא ממלכתה
תוריד שרביטה על מתי חלד • קול אין, קשב אין, כולמו
מבקס המותה, והארץ תנוח מעבודתה לשנות שנתותיה •
העין לא תחזה, האון לא תקשיב, לפני חיים יעמודון,
ישקטון ינוחו יחד,

החשך והדממה! אחיות הלילה! אֶתֶּן תעירו מורשי לבני,
תקשרוס בחבלי הקבונה — יסוד האישים היא ויתרון
האדם — בואי רעיותי! בוא ותמכנה ידי! אודכן בשאלו,
ראש מקום כסאכן; שמה הגויות יום יום לאלף יפלו לפניכן
לקרבן • אך בנות מי אֶתֶּנָּה? ומה מחשב הורחכן? — לך
צורי אקרא, לך אמר לבי מלכי נקודש • במאמרך נכו לללי
ערב, ותגל יפעת הארץ • ברן יחד כוכבי בקר לקראת
שמש, והיא על דברחק תבקיע מחשבת ענים להאיר פני
תגל • האירה גם נפשי! בִּבְרָךְ ברך הדרך ותהלהך אש
החכמה בקרב לבי סלה!

אליך אני! נפשי תמלט, לך תנאם כנאם למים, תשוקק
למקור מחצבה • גם ענים גם בלהות יסובבני יכתרוני,
ואסה תהל נרד עלי ראשי ורומי סלה • כי תעיתי בשאון
היבונים, מי מבלעדיך יאשרני? תאמנני לשוון רבלי
ודרכי לפניך, תלמד את תבונתי בינה, ולדעתי דעת •
ואשלים נדרי אשר נדרתי מקדם, ואסע ואעבור בתוך מחנות
החיים והמתים, אפתח פי ואשמה כוס ועמיק • ממכאובי
אחזה עונך, מִיָּדִי תלמד דרכיך, משם אמת יתבונן לבי,
אמת תחקוקנה ידי •

כי יתפעם רומי בקרני נחלות הלילה, אספרה הרגעים
 אשר עברו, ואבינה יקר ערכם, קול, קול תרועת אראים
 ירדו לחדרי נעמי; קול נבין עלי עתותי אשר חלפו כהנא,
 עברו בעמק הנחל כורס מים, ירונו כאיל על הררי בלעד.
 עתה אקומה, יאמר לני, עתה ארומם! כל כליותי
 ירעדון, אביטה מעבר לנהרי חיים אל חוק תהום רבה,
 אביטה על האדם והוא פליאה! ואקח אשר כוננתו מה גדלת
 על כל פליאה! בנית מעשה ידך מקלוות רבות, מסובב
 מסבות מתהפכות, ומה רחקו אחד משני! כסולם מוצב
 ארלה וראשו השמימה, פעם מחוה שדי, פעם ללמון שדים,
 עולם קטן ומקדש מעט מוזמות מכלל קדשו, נוש עפר
 ויורש ממלכה, בן בשר ובן אלה, חוק כסלע וחלם
 כחולצה, ולעד יחיה!

לכן ילפחני סערת תימן, אסובב כשכולת מים, אלך
 בתמהון לבד, ויחידתי נכרית בנזותי, במלון אורחים תנוע
 תנוד תהמה וקחוג כשכורת מייך. איש על רעהו יתפלא
 יקרא האח! ולבדו יפחד, ישמח ויחאבל, ינוע ויעמוד,
 ולא ידע מה. מלאך אחד לא יפדו מני שאל ורבבות
 לא יסגירוהו.

כי אפול בחיק הקנזמה אאדם מיבוי, אזי חלך יחידתי
 ותרוץ על שדי חמד, פעם מבין עפאים תחן קולך נבני,
 כעם מלוק הבלעים תפול לשוע עלי גלי הים.
 גם במחולות תחול כנצרה פקיה, תשנה את טעמה ותוריד
 רירה על דלתי הרעיונות. אך גם בשנוטה יקרה מנזותי,
 תבניה אחרותיה לפוך כחץ יעוף במהירות, תשחק למעט
 עפרי, והיא גם מרומים. — אז תורני ותאמר לי: ייקומה
 אנוש אנוש ובינה כנודי מחשבת לילה! הט ושמע בדממת
 הלילה יום הנורא ושבעת מצעדיו, דע! כל מסנות השמים
 להטיעך באחרית, גם חלומות שוא לא לשוא ישקון."

אם כן למה אנכה על מות מאהבי והמה לא מחו ?
 מה יתאכזר רעיוני ? ישועו ויקינונו על קברות אחי /
 הלנח ירדמו מלאכי שמים בשאול מתחת ? האם חוקר להבת
 אש בקרב שחק ? — חי ! חי ! כלם חיים חיי נח , ידאו
 בשמים מעל ויביעו עלינו לאמר : ונקונו עליכם הילודים
 אשר יולדו ; מדוע חנכו אתם , מדוע יספדו המתים את
 החיים ? אתם תמששו בחפלה , תכשלו בנתיבה , ונחנו
 ממעל בעומים מאין דאגה , שוכנים בלל שדי , ומתעננים
 ברוב שלום .”

פה יליזו הנלגים , ושמה יפרחו לפרחים , מה שלהבות החיים
 עוליס ויורדים , שמה יהיו למאורות , להאיר נח .

דמיתך תכל לחזר מלך עולמים , מסוגרת צפת נדלקים מאין
 אש יפתחם ; כלנו אסורים בויקי היזר ועליו תשוקתנו ,
 בלתי ישבור פמות מועות , אף יסיר חמים , ויאמר לאסורים :
 נא , נא , וחיו לנח !

מבלינתי עלי אסירי תכל , מה יתהללו , ומה חפץ מלאו
 זה ? עובדים עפרות זהב , משתחווים לערימת כסף ,
 וישכחו אלה בורא כנפים לעוף שחקים , לרכוב ממעל שרפים ,
 להסתופף תחת כסא כבוד , שמה כימים לא ימודו , ולא
 יסופרו הצחות , עמל ויגיעה אין , הפגע והמות יתמו .

ואשחזום על בני אים , יתנכרו במעללם , ישכחו אחריתם
 וימררו נפשם לשרת תכל , בתכל הלון ! אשר יויה מעשים
 ועונדים כרציון יעוף , ועלימו יעבור אדם נכבש ועמל ולהב
 הרבה ! להנות נפשו תחת דגנס תכנינה ; והוא פתי שוגה
 בשעשועי תכל כי תשחק לו מעט , תושט לו שרביעה , יפוז
 ויזקק כחיל עלי דשא , יסוב אחור , כלמות נפשו , והוא
 בעכרה ! גם אגבי אכלם , יחידתי כתולע נאחו בסנך סרעפי
 (מומות שונות עולות על לני ויורדות חדרי צעני) כרתי
 אנדיה ולא תוכל לשוב עוד אל בית אגיה .

גם בהקינונו נחנו כחולמים , רעים מחלומות לילה , מחזות
 שוא

שא תתלכמה כל היום ללחום אתנו / נתרועע באחוזת
מרעים / נרנה נחבדת משוררים / שזון על שזון / רנה על
"רנה" עד יעבור קול תרועת מות / יחרדון מורשי לבנו /
נכול ארזה ונשאב : אבדנו ! — חיה עתה התענוגים /
הסעיפים והסרעפות איזו ? קשרתי חפלי וישעי נחבלי
תבל / וקורי עכניש עדים מכלם / רוח כי יעבור כרגע
ינתקם • —

(ה)

מה יפו חיי עזן / ומה נעשו מתענוגי הארץ ! שם
יחנו פועלי לזק / ואשה מנת אחריתם / בעת ושאנן סבינם /
דמיהם בימי השמים / ומכונס גבוה גבוה על מזרות איומות /
אשר קנץ וועס בלכות אש ארזה ימטירו / ורוח בלחות
יפיץ בלבה על קריה יפיפיה . אין רגע בלי נגע / אין עת
בלי פגע / והמות ישנן בני אשפתו לירות ככל אשר יפנה •
אתה חרפת האדם ! תלעוש אתך / וכרגע נוי וממלכה יסכו
יתמו / תנודף לאומים / והמון גרם לפיך ישחון • אכואב
אורב גם זה תמים לא תרחם ? תרוץ אל המכלאות לערוף
אחת עמיטב האן / תנקש על דלתי שלגנים ותסתלק
במשפחות / תקש בן מחיק אמו / יונק עמדר בורחו / תנופק
ידך / הוי ! גם על בחור רך ועוד שכל / מחמד רואיו /
ברכת הוריו ותאות הבנות / לקעוף הפרס באזה / השושה
בנזכה • ככה תשתרר על יושגי חלד ! עקבותיך יורמו
אדירים בארץ / תשא חרנדך ירגזון / יסוגון כוכנים
מחללותם ; מדוע גם על מעט עפר תשליך אימתך ? הן
פעמים ושלש ירדו חליך על לבי (ולבי מבלוא) • נירח אחד
נפלו שלשה מלאהני / שם ידידי ותאות נפשי יחד לעפר
נחתו / וכלם ברורים אהובים לי •

הזמן המעט התל בי / הסב פניו ואיכו ? רעיוני נגדו גם
המה שחקו בי / רב שמחקך שיאמרו לי / רב שמחקך / קוס !
שמה כום התרעלה והערל כאחד אחיך / שא עיניך וסנע
ידיך במרוס / ודמעות מלחיך נוולו / הרס קולך וקונו
עלימו

עלימו, ארה הזמן אשר נבנתם • מה רב עזנוך! איך
השחית רעם בלילה כל ימי שנוך • וזכור נא ימים יקס /
מה רב טובם חלה! או שמחתיך כוס שזון נשקו, ורבליך
על כחסי החמדות • ועסקה עבדת בנין, כליוויך חנכה •
לכן ארורים התענוגים, צוררי בני אדם! רגע חנקה ועד
ארניעה יחלופון • גם לי המתיקו מחמדי חבל, ומוסר לא
אבימי, עד יסלח המות כנדי, וכבודי לעפר ישכן • אנה
אפנה, אנה אביע, לר וחשך ישופני! חולם אחרי בינומי,
אשחק על נפשי, אלעג על דוי, כי כמוני כמוהם, כל
היצורים הלא לתורה נולדו • בני אס אחת, ושמש אחת
פל כלנו זורח • הזמן יקלע באזניו פעם כה, פעם כה,
בחלוס ובהקין, בנשף באישון בשחר בנקר • כל יציר יורש
חונת הורמו, ובני עמל לפנ עתדו •

(ההמשך במחברות הבאות)

משה במוהדר מענדל צבי •

מ כ ת מ י ם

על מחבר ספרי הבל

מה לך ולזמן כי עליו אנפת
להמיתו בהבלים? והוא חפץ חסדך •
כי לולא מוחה הזמן אשר כתבת
נצח תשאר בין החיים כלמחך
מ. שלעוונגר •

השודר וחיועץ

כיועץ

עד אין תסכן נפשך לשדוד ולמלאות גרוגך ?
קח עצתי • קבין על יד ושים למטמון הונך •

סדוד

סכל ! אף אם בארמון מבצר אשימהו למשמרת
גם שם תמצאחו ירי כי אבא במתהרת •
אברהם בריי שטערן •

על קבר איש כילי ואכזר

איך זיילו יורשים כספך צברת
להקים לך פה מצבת אבן •
לך יכלת דבר • למפורים אמת :
פנסו ! כי לבי יהיה לי לאבן •

ש-כ •

יקשן איש פלאים

חזית ילוד אשה כאלהים כל יודע
בכל מרחק יראה כל דבר סתר שומע
באמרי פיו יהפך התבל ומלואה לאין
אמר ואין תבואה נודע • אף בוגד היין
מוריש מעשיר • מחיה ממות • ישפיל אף ירים •
מי זה איש פלאים ? הלא זה — יקשן דובר שקרים •

הניל •